

досвіду філософської експлікації металогічної структури богословського пояснення особистісності буття, який засвідчив переростання, в 1950-тих рр., тенденцій її персоналістичної рефлексії на православному підґрунті, сформованих на межі ХІХ — ХХ ст. у Східній Європі, в напрям розвитку персоналізму, орієнтований на православ'я.

1. Василь Великий, Святитель. Творіння у 7 частинах/ Святитель Василь Великий. М.: Свято-Троїцька Сергієва Лавра. 1901. Ч. 6. 312 с.

2. Лоський В.М. Богословське поняття людської особистості. Богобачення. Мн.: Білоруський Екзархат. «Харвест», 2007. С. 400 – 411.

4. Bowne В. Р. Philosophy of Theism/ В. Р. Bowne. Boston: Create Space Independent Publishing Platform, 2015. 284 p.

Марина ПОЛЩУК

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ СІМЕЙНОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА

Сімейне право регулює певну сукупність суспільних відносин, а саме сімейні відносини. Дані відносини характеризуються спільними ознаками, що дає підстави розглядати їх як цілісне утворення в загальній системі суспільних відносин. Важливо зазначити, що до сімейних належать різні за своєю природою відносини. Це відносини, які складаються між членами сім'ї, а також особами, які хоча і не є членами сім'ї в повному розумінні, але пов'язані між собою певними сімейними правами та обов'язками (наприклад, відносини між батьком, який не перебував у шлюбі з матір'ю дитини, і самою дитиною).

Проблема природи сімейно-правових норм і про місце сімейного права в системі права, безперечно, відноситься до числа найбільш обговорюваних. Аналіз цих поняття виводить за межу чистих правових явищ і можливий лише при розгляді методології та загально-філософських аспектів [1].

За структурою права розрізняють галузі публічного та приватного права, які розділяються на самостійні й системні сукупності правових норм із особливими предметами та методами регулювання.

Визнання того, що сімейне право містить приватне право, не усуває спірного питання про його самостійність як самостійну галузь, тобто існує точка зору, що невід'ємність цивільного права як основа приватного права є

правовою нормою суспільних відносин.

Тому можна виділити абсолютно різні погляди на положення сімейного права у правовій структурі та його самостійність як галузь.

Першими юристами, які підтримали незалежність сімейного права, були вчені за радянських часів: С. Братусь, А. Белякова, Е. Ворожейкін, А. Денисов, Ю. Корольов, В. Рясенцев, Г. Свердлов, В. Тархов, В. Шахматов, Н. Юркевич, В. Яковлев. До вітчизняних прихильників цієї точки зору належать такі вчені, як Г. Матвеев, В. Маслов, О. Підопригора, О. Пушкін, Я. Шевченко, С. Індиченко, В. Гопанчук та інші [2].

Підтвердження незалежності сімейного права:

- сімейні стосунки мають багато характеристик, що обґрунтовуються на шлюбно-сімейних відносинах;
- сімейні стосунки мають конкретні причини виникнення, зміни та припинення.

Г. Матвеев з цього приводу писав так: «Сімейне право – це самостійна галузь права, предметом якої є регулювання особистих і пов'язаних з ними майнових відносин, які виникають із шлюбу та приналежності до сім'ї.»

На думку Я. Шевченко, самостійність сімейного права і сімейного законодавства обґрунтована тим, що вона розгалужена із об'єктивного ходу розвитку історії суспільства. Розвиток галузі права передбачає достатність нормативного матеріалу, його систематизованість, наявність структури, що об'єднує галузь права в одне ціле. Усе це в сімейному праві, яке швидко розвивається.

Зовсім протилежну точку зору висловлював у радянській літературі О. Іоффе, який вважав, що «сімейне право є не самостійною галуззю, а складовою цивільного права», хоча визнавав наявність основних характеристик сімейного права [3].

Послідовники другої групи дослідників вважають, що сімейне право є галуззю цивільного права. Вони аргументують тим, що :

- правовідносини, які регулюються двома відомствами, є однаковими, тобто майнові правовідносини, засновані на шлюбі та спорідненості (майнові спори між подружжям, аліментні правовідносини) та особисті немайнові відносини;
- оскільки цивільне законодавство також передбачає правовідносини між речовим та особистим немайновим правом, немає достатніх підстав для розмежування цих галузей, тому вони дійшли висновку, що сімейне право є невід'ємною частиною цивільного права [4].

Обговорення фактично вичерпано, оскільки 2 червня 2004 року Міністерство юстиції України затвердило Єдиний класифікатор галузей законодавства, у якому «сімейне право» значиться відразу за «цивільним правом». Отже, сімейне право – це система правових норм, встановлених чи санкціонованих державою, які регулюють взаємовідносини між подружжям, батьками та дітьми, усиновителями та усиновленими, іншими родичами, а

також опікунами, піклувальниками та підопічними, патронами та вихованцями, які носять як майновий так і немайновий характер.

Сімейне право як галузь права – це сукупність норм та інститутів, спрямованих на врегулювання відповідного предмету, – особистих немайнових та майнових відносин. Для системи сімейного права є характерним поділ на загальну та спеціальну (особливу) частини. Через те, що сім'я є основою існування кожної людини, сімейні відносини є також предметом, який належним чином регулюються звичаями та традиціями, але, звісно, на них потрібно впливати законодавством, щоб надати їм стабільність і визначеність при необхідному балансі приватних і громадських інтересів.

Як наголошує З. Ромовська «... сімейне право можна лаконічно визначити як систему соціальних регуляторів сімейних відносин, оскільки «право – це не тільки закон». Сім'я – це особлива група людей, її основою є своєрідні емоційно-чуттєві характеристики, які можуть їх привабити та об'єднати [5].

Отже, сімейне право – це самостійна галузь приватного права, об'єктивно – сукупність правових норм, встановлених або затверджених державою для регулювання відносин між подружжям, батьками та дітьми, прийомними батьками, батьками та дітьми, бабуся, дідусь, прабабуся, прадід і онук, правнук, брати і сестри, мачуха, вітчим і падчерка, пасинок для виховання, розвитку та утримання дітей; інші члени сім'ї, але не регулюють відносини, передбачені ч. 4 ст. 2 СК України. Сімейне право тісно пов'язане з іншими галузями права, включаючи цивільне право про права власності та спадкування; як і житлові права, люди, які отримують право на житло, також живуть у сім'ї.

1. Боднар Т.В. Принципи сімейного права України /за заг. ред. Р.О. Стефанчука. Харків : Право, 2019. С. 52–62.

2. Дякович М.М. Сімейне право України : навчальний посібник. Київ : Алерта ; Центр учбової літератури, 2012. 552 с.

3. Заїка Ю.О. Українське цивільне право : навчальний посібник. Київ : Істина, 2005. 312 с.

4. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України С.Б. Булеца та ін. Київ : «Видавничий дім «Професіонал»», 2011. 428 с.

5. Сімейне право України : підручник С.Б. Булеца та ін. / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазикоша. Київ : Знання, 2015. 375 с.

6. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар . І.В. Жилінкова та ін. /за ред. І.В. Жилінкової, 2008. 855 с.

7. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар С.Я. Фурса та ін./ за заг. ред. С.Я. Фурси. Київ : видавець Фурса С.Я. ; КНТ, 2008. 1248 с.